

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

✱

Vrtec tečaj VI l. 1876: Bog s Teboj! preluba slovenska mladina. — Tako Te pozdravljamo k novemu letu v sedanjem zelo burnem času, ko ravno šesto „Vrtčevo“ leto začenjamo, upajoč, da nas dosednji Tvoji prijatelji ne bodo zapustili itd. — Dobro jutro (Pes.). — Vodna poslopja na koléh. Kitajsko in Kitajci. Božič. Sedem nas je. Josip Jurij Strossmayer (s sliko). Bog pomaga pridnemu, a lenuhu nikdar (Smilje). Hiša. Nošnja dalmatinskih Hrvatov okoli Zadra in Spleta. Zemljepis ali geografija. Bog vse vidi. Županov maček v škripcu. Reka (s sliko). Devin v Primorji. Avstrijska zmaga na morji ali bitka pri Visu itd. — „Kdor želi slovenski pisati, treba mu je mnogo čitati in se učiti . . . Uredništvu je zelo težavno take spise, ki imajo preveč pogreškov, piliti in potlej priobčevati . . . Kdor nam kako prestavo pošlje, naj tudi pové v svojem podpisu . . . Ako tebi nič meni nič svoje ime podpiše, ter prestavo za svoje blago izdá, to ni pošteno . . . Nefrankovanih ali premalo frankovanih listov „Vrtčevo uredništvo“ ne sprejema . . . Vrtec še nij v tako ugodnem materialnem stanju, da bi mogel za nefrankovane liste pošteno kazeti plačevati itd. (Listnica). — Urednik „Vrtčev“ je prejel od razstavne sodnije za učne pripomočke v Gorici dve priznanici: prvo v posebno priznanje za „Vrtec“ in za druge mladini primerne spise, a drugo za muzikalne priloge „Vrtčeve“ (str. 64). — „Vrtec“ ostane to, v kar je odmenjen, namreč: slovenske mladini v poduk in zabavo (str. 192). — Realije v ljudski šoli. Prednašal Ivan Tomšič pri okrajnem učiteljskem zboru v Ljubljani dne 6. jul. 1876. Preloženo iz nemškega na slovensko (Tovariš str. 225—230).

— 18) Navod k prvi in drugi računici za slovenske ljudske šole. Spisal dr. vitez Franjo Močnik, na slovenski jezik preložil Ivan Tomšič. Drugi po novih učnih črtežih predelani natis. Na Dunaji 1876. 8. 112. Nat. K. Gorišek. V c. kr. založbi šolskih bukev (Tov. 319. Tako tudi k III—V računici).

Tečaj VII l. 1877: Slovenske mladini ob novem letu. Evo me! Vi mali ljudje, Vi bodóci gospodje in gospodarji, Vi bistroóke, črno- in zlatokose deklice, Vi bodoči možje in gospodinje, Vi jedino in največje veselje svojih roditeljev, evo me zopet pri Vas ob novem letu itd. — Vesele počitnice in Veseli otrok. Vglasbil dr. B. Ipavec. — Deklica z užigalnimi klinčki (Po Andersenu). Sv. trije kralji. Vrtčev knjigonoša (31). Pošteni otroci (Iz hrvatskega prosto). Ana, uboga vdova (Hrvatski Varjačić). Dragutin Rakovec. Nož in vilice. Avignon na Francozskem. Materina ljubezen. Kako je potrebno, da zna človek računati. Marokani. Otroci! učite se pridno v mladosti. Kar revežem daruješ, Bogu posojuješ (Smilje). — Tečaj VIII l. 1878. Učenec o počitnicah (Pes.). — Tatrsko gorovje. Mali godec. Gledališka igra za otroke v 3 dejanjih. Poslovenil Ivan Tomšič (str. 52—60). Prosó. Nedolžni otročiči. Plemenito srcé. Rž in pšenica. Vse pride na dan. Krava. Papež Leon XIII (s sliko). Dr. Janez Bleiweis (s sliko). — Tečaj IX l. 1879:

Ob novem letu.

Želim Vam srečno novo leto
In v srcih zadovoljnost vso,
Da s celim srcem, dušo vneto
Bogu služili bi zvestó.

Želim od srca, da peljala
Vas roka božja bi povsod,

Vas zapeljiveev varovala,
Pregreh, nadlog in dušnih zmot.

Naj v novem letu Vam veselje,
Ljubezen, sreča, mir cvetě, —
O Bog vsliši moje želje,
Potem izpolneno bo vse.

Ivan Tomšić.

Bolje dajati nego jemati. Vojvodina Kranjska. Vojvodina Štirsko. Vojvodina Koroška. Milostinja (Po Smilju). Trnovska cerkev v Ljubljani. Primorje. Priporočujte se svetnikom božjim. Kraljevina Hrvatska in Slavenska. Uboga Marijca. Otroci pišejo. Materina dušica na pokopališči (Smilje). — Tečaj X l. 1880: Vse, kar srce obtežuje, — S starim letom naj zbeži, — Mir, ljubezen naj kraljuje, — Dobro naj se vsem godi! S tem kratkim vošlcem stopamo z božjo pomočjo na delo itd.! — Koliko trpi uboga mati (Resnična dogodba, posl. I. T.). Umetelnost in vera pri Egipčanih. Rožica in Minka. Najdena listnica. Gledališka igra v treh dejanjih. Na slovenski jezik preložil Iv. Tomšić (str. 66—75). Ptičja gnezda. Otrokova prošnja. Gledališka igra v dveh dejanjih. Poslovenil I. T. (str. 130—133). In ne vpelji nas v skušnjavo (Po Golubu). Zvit kmet (Iz hrvaščine). Dunajske slike. Dvorno operno gledališče. — Posebej je v tej dobi sestavil Ivan Tomšić: 19) Cesar Franc Jožef I. Na Dunaji nat. in zal. K. Rauch 1870. 16. str. 20. Primeren spominek v dan srebrne poroke presvetlega cesarja in cesarice (Vrtec str. 80 cf. str. 65—74). V II. nat. 1880. — 20) Avgusta meseca 18. dan. Na slavo rojstvenemu dnevu Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. Na Dunaji nat. in zal. K. Rauch 1880. 16. 20 str. (Vrtec str. 136—138). — 21) Knjižnica slovenske mladini. Knjiga I. Dragoljubci. Zbirka poučnih pripovedek slovenske mladini. Nabral in spisal Ivan Tomšić. Zvezek I. V Ljubljani 1879. 8. 94. Založil in izdal pisatelj. Nat. Klein in Kovač (Najnavadnije ime jim je šmarijnice; a med Belimi Kranjci so dali tem cveticam ime dragoljubci

itd. str. 6). — 22) Knjiga II. Peter rokodolčič. Poučna povest odrasle slovenske mladini. Prosto na slovenski jezik preložil Ivan Tomšić. V Ljubljani 1880. 8. 96. Zal. in izd. pisatelj. Nat. Klein in Kovač.

Tečaj XI l. 1881: Ob novem letu. Dva prosjaka (Pes.). — Na sveti večer (Po Smilju). Tomkova knjižica. Potres v Zagrebu (cf. Ljudevit). Lončarstvo. — 23) Cesarjevič Rudolf nastolnik avstrijski. Na slavo poroke . . Na Dunaji 1881. Nat. Rauch (cf. str. 72—75). Na polji. Princ Evgenij, avstrijski vojskovodja (s sliko). Krištof Kolumb (s sliko). Vera starih narodov. Ruska zemlja v Aziji in Korjeki. Emanuel Tomšić (str. 126 cf. Jezičnik XIX. str. 18. 19). Severin in Odoaker. Arabija. „Vrtec“ ostane tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odmenjen: slovenske mladini v pouk in zabavo. — Tečaj XII l. 1882: V novo leto (Pes.). — Čuden ovratnik. Dunav. Plemenito delo uboge sužnje. Cerkev Jezusovega Srca v Ljubljani (s sliko). Voltava. Tegetthof. Kuhinjska sol. Angel. Pouki in opomini pobožnega Tobije. General Uchatius. Velika kneževina Erdeljska. Romarska cerkev v Marijnem Celju. Napoleon I. Temešvar (s slikami) itd. — 24) Knjiga III. Sreča v Nesreči, ali popisovanje čudne zgodbe dveh dvojčkov. Poučenje starim in mladim, ubožnim in bogatim. Spisal in na svetlobo dal Janez Cigler. Drugi popravljeni natis. V Ljubljani 1882. 8. 145. Zal. in izdal I. Tomšić, izdajatelj „Knjižnice slov. mladini“ s predgovorom. — Tečaj XIII l. 1883: V novo leto (Pes.). — Otroci, molite! Zajčja bolnica (Hrvat. Kuten). Baron Fran Trenk. Ogerska krēma ali csarda. Lesena polenta (Po Prijatelju). Ne dražite psov. Japonci. — 25) Habsburški rod. Spomenica, da je minilo 600 let, kar je Kranjska in Štirsko združena s preslavno Habsburško vladajočo rodovino. Slovenske mladini sestavil Ivan Tomšić. Na Dunaji 1883. 16. 31. Nat. in zal. Rauch (cf. str. 99—102).

Stari Rimljani. Največji zvon na svetu. Vesel dogodek v cesarske rodovini (str. 151). Visoka Tatra. Zahvala mnogoterim čestitkam vsled odlikovanja z zlatim križcem (str. 160). — *Tovariš* l. 1882: Nazorni nauk v ljudske šoli. Piše Ivan Tomšič (str. 5—137). — 26) Nazorni nauk s podobami. Sestavil I. Tomšič, na novo izdal J. Giontini. — *Tovariš* l. 1883: Učitelj učitelju za novo leto (Naborè str. 2). Naloga in delovanje ljudskega učitelja, da si pridobi ljubezen in spoštovanje naroda. Govoril v „Slov. učit. društvu“ (str. 17—37). Poročal blagajnik (str. 346) itd.

Tečaj XIV. l. 1884: V novega leta dan (Pes.). — Odsekana roka. Sveti Severin. Repate zvezde ali kometi. Nadvojvoda Marije Karolina. Dunajske slike. Votivna cerkev. Karlova cerkev. Schönbrunn. Rumunska kraljica. Starih Slovanov bog Triglav. Kar dobrega storiš, pri Bogu plačilo dobiš (Poslov. I. T.). Henrik Ferstel. Prijateljici. Poštne hranilnice (Po nemškem predelal I. T.). Berno. Bosna in Bošnjaki. Mantova. Pestalozzi. — *Tečaj* XV. l. 1885: Mladi vojaci (Pes.). — Oče našega cesarja. Nazorni nauk. Prvi del (Druga izdaja str. 23). Vabilo k naročbi (str. 24). Kum pripoveduje (Iz hrv. prevel Iv. T.). Dimnikar. Gostoljubnost pri Slovanih. Upanje in obup. Minka in mačka. Išč. Ljubezen do bližnjega (Poslov.). Milan in kokoši. Roditelja in otroci. Poletje na kmetih. Zaupaj na Bogá. Elizabetin most na Dunaji. Reka Tisa. — Uč. *Tovariš* str. 58: Ivan Tomšič. Sp. Gradimir. — *Letopis Matice Slovenske*: Znamenitosti v Tržiči na Gorenjskem iz francoske dobe. Iz zapiskov Jakoba Peharca priobčuje Ivan Tomšič (str. 271—287).

Tečaj XVI. l. 1886: Sneženi mož (Pes.). Žalujoča sestra (Pes.). — Albert, nadvojvoda avstrijski. Cigani. Zlata ptičica (Iz hrv. Omladine preložil I. T.). Napuhu je padec za petama (Iz nemšč.). Italija. Severni sij. Sinajsko gorovje in gora Horeb v Arabiji. Vrnitev v domovino (Iz

nem.). Italijanski Lazaroni. — *Tečaj* XVII. l. 1887: Hčerka materi za god (Pes.). — Vladi v Dalmaciji. Po zimi. Dober prijatelj o pravem času (Iz nem.). Fran Erjavec. Markovčev Jožek. Česko. Poštenje zmaga. Narodna noša v Čehih. Nadvojvoda Janez. Erdeljeci. Fran Levstik — kako je ljubil Tebe, mladina slovenska, pričajo Ti najbolj njegove mile, lepo doneče „Otročje pesence“ v našem Vrteci (str. 208 Prilog.) itd. 27) Knjižnica za mladino. Zal. in na svetlo dalo Slov. Učit. Društvo. Uredil Ivan Tomšič. 1. Zvezek. 1. Mladi dnevi (Spis. P. B.). 2. Za poklicem (Sp. Nepokor). V Ljubljani 1887. 8. 72. Nat. J. Milic. — *Tečaj* XVIII. l. 1888: Pod stogom. Materina molitev pri zibeli. Pametnice (Pes.). — Rim. Koliko je vreden jeden „Oče naš“ (Po Golubu). Kološ. Skušnjava. Debrecin. Miramar. Kraljevina Španska in Portugalska. Otročji glasi v majniku in Prve črešnje. Prizor v dramatične obliki. Opava. Tirolci. Vseh mrtvih dan. Sv. Miklavža darovi. — 28) Zlati orehi slovenske mladini v spomin. Sp. I. Tomšič. 1. Zv. (Drugi popravljeni in predelani natis. S podobami). V Ljubljani 1888. 16. 126. Nat. in zal. J. R. Milic. — 29) Cesar Franc Jožef l. 1848—1888. Na spomin štiridesetletnega vladanja Njega Veličastva. Sestavil Ivan Tomšič (Z devetimi podobami). Na Dunaji 1888. 8. 16. Nat. in zal. K. Rauch (Vid. Vrtec št. 12). — *Tečaj* XIX. l. 1889: Naš Ivo. Kdo je to? (Iz česk. prevel. Pes.). — Pot v nebesa (Iz hrv.). Taščica. Sv. trije kralji. Božična noč. Zimsko veselje. Ledena palača v Kanadi (Po Smilji). Prve vijolice (Po Milakoviću). Lepa knjiga. Usmilite se sirot. Lavdon. Val. Vodnik. Grof Gustav Thurn. Mirkee in njegova molitevca. Matej Cigale. — *Tečaj* XX. l. 1890: Zlata knjiga (Iz hrv. po Harambašiću). Materina dušica. Na sveti večer itd. — 30) Nazorni nauk za slovensko mladino. Druga knjiga. 150 barvanih podob za prvi pouk najvažnejših strupenih in pitomih rastlin.

Slovensko izdajo priredil Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vадnici in okr. šol. nadzornik v Ljubljani. L. 1890. Zal. J. Giontini (str. 88). — Tečaj XXI. l. 1891: „Preljuba mladina! Evo me ob novem letu zopet pri tebi! Pred 20 leti, ko sem prvič zagledal luč svetá, z veseljem si me vzprejela . . Na svetu se vse menja . . — samo jedno je, kar ostane in bode ostalo vekomaj, in to je: Bog in njegov sveti nauk . . Ob novem letu želim vam, prijatelji moji mali in prijateljice moje nežne, srečo in zdravje, da bi bili v polnej meri vredni ljubezni Božje in ljubezni svojih dobrih in skrbnih starišev, ljubezni svojih učiteljev in učiteljic, pa tudi ljubezni moje . . Vaš „Vrtec“.

Iz pričujočega popisovanja se vidi, kolike pomembe nam je v slovenskem slov-

stvu Ivan Tomšič. Spisal ali priredil je do 30 knjig in knjižic; 15 let že sestavlja „Bibliografijo Slovensko“ v Letopisih Matice Slovenske; 21 let pa marljivo ureduje „Vrtec“, kateri naši slovénski mladini bistri um, vzbuja domisljijo, krepeča spomin, blaži srcé, vnema k ljubezni do domovine in države, do vere in cerkve katoliške; časopis, kateri šteje sedaj 21 knjig, o katerih se smé naši mladini reči, kar je pisal sv. Jeronim o bukvah sv. Hilarija: „Hilarii libros inoffenso decurrat pede!“ Bog daj vrlemu učitelju trdnega zdravja, pa marljivemu uredniku dosta pomočnikov — pisateljev in naročnikov — plačnikov, da bi mogel še mnogo mnogo let ljubo našo slovensko mladino voditi na dobre pašnike koristnega znanja ter bogoljubnega dejanja!

Književnost.

Slovenske pesmi za sopran, alt, tenor in bas, vglasbil in posvetil é. g. S. Gregorčič Hr. Volarič, op. 7. V Ljubljani. Samozaložba. Tiskali J. Blaznikovi nasledniki.

Došel nam je zopet jeden zvezek »Slovenskih pesmi« našega rodoljuba g. skladatelja Hr. Volariča. Zvezek obseza 9 mičnih skladb za mešani zbor: 1.) Slovanska pesem, 2.) Pogovor z domom, 3.) Ne zveni mi! 4.) Pomlad, 5.) Gospodov dan, 6.) V noči, 7.) Ljubav, 8.) Na planine, 9.) Poziv k petju. Vse naznačene pesmi nam živo predstavljajo naroden duh. Upamo, da bodo vsi gg. tovariši z veseljem posegli po teh skladbah, kajti cena jim je samo 70 kr. (s poštnino 75 kr.) Omenjene pesmi je uglasbil g. skladatelj res za naš slovenski narod, kajti vsakemu narodnjaku menimo, da bodo najizborneje ugajale. Popevali jih bodo vrlo radi, osobito pevski zbori narodnih čitalnic po deželi. S tem zvezkom je zadostil nekoliko g. skladatelj našim domačim manj izvežbanim pevskim zborom. One so jako melodične in tudi ne delajo nikakih težav pri naučenju. Kratko sem omenil značaj teh skladb ter kličem z radostnim srcem, naj se obilno razprodajajo. A. S.

Pesmi. Zložil Josip Cimperman. V Ljubljani. Založil J. Giontini. 1888.

Pesmi, katere so svoječasno tako ugodno ocenili naši prvi slovstveni kritiki, pač še ni treba posebej priporočati. Ime pesnikovo nam je porok, da so pesmi dobre. Izdal je samo najboljše svoje pesmi. Kdor vé, v kakih razmerah je živel in še živi naš

pesnik-trpin, čutil se ne bode, da se ne nahaja med pesmimi veličastnih balad in veselih romane, ako pomisli, da so vse pesmi izraz njegovega globokočutečega srca in mnogomislečega uma. Želimo, da si omislijo vsi slovenski učitelji Cimpermanove pesmi. Knjižar J. Giontini jih prodaja učiteljem po znižani ceni nevezane po 60 kr., krasno vezane po 1 gld. 20 kr. F. J.

Pesmi Valentina Vodnika. Uredil Fr. Wiesthaler. Založila »Družba sv. Cirila in Metoda«. V Ljubljani. 1891. Tisek Blaznikovih dedičev. — G. ravnatelj Wiesthaler, ki se je mnogo pečal z Vodnikovo rokopisno ostalino, podal je Slovenecem v VI. zvezku knjižnice družbe sv. Cirila in Metoda Vodnikove pesni neizpremenene. Knjižica obsega: Predgovor; Valentin Vodnik; I. Različne pesni; II. Basni; III. Napisi; IV. Uganke in nganjevalke; V. Pesni brambovske s predgovorom in VI. Pesni poslovenjene.

Uverjeni smo, da bodo Vodnikove pesni z veseljem pozdravili vsi častilci nepozabnega pesnika in vsi ljubitelji knjige slovenske. Prebirajoč pesni njegove, bode marsikoga razveseljeval neprisiljeni humor pesnikov, ki preveva mnoge pesni, čutil se bode nesebični ljubezni njegovi do svoje domovine, katero tako oduševljen poveljuje v nekaterih pesnih, občudoval ga bode izvestno kot nandušenega buditelja na obrambo širne domovine, mile mu Avstrije.

Izkažimo se slavni naši družbi in marljivemu g. uredniku za trud in požrtvovalnost hvaležni s tem,